

Samfundet S:t Erik Stockholm

Stockholm 20/3 2005
Stockholms stadshus
Annika Billström
Leif Rönngren
Py Börjesson
10535 Stockholm

Värna om stark landskapskompetens med mandat att påverka
Ang. Park/Landskapskompetens mm i kommunens förvaltningar

Samfundet St Erik har tagit del av beslutet om den nya organisation som är på väg att genomföras i och med att Gatu-och fastighetskontoret upphör. Med denna skrivelse vill samfundet uppmärksamma betydelsen för framtida stadsutveckling av strategiskt placerad landskapsarkitektkompetens med stort mandat och samtidigt bidra till en positiv vidareutveckling av den nu beslutade organisationen.

Obestridligen är det en fördel att den nya organisationen möjliggör att arbete med drift, skötsel, underhåll och investeringar i nyanläggning i befintliga parker genomförs inom samma förvaltning dvs inom stadsdelsförvaltningarna. Likaså att stadsdelsförvaltningarna engagerar sig. Däremot är det en stor nackdel att arbete och ansvar när det gäller park-och landskapsfrågor splittras till fler förvaltningar än i dag. De många stadsdelsförvaltningarna ansvarar för "sina" parker. Trafikkontoret ansvarar för gator, torg och allmänna platser. Exploateringskontoret för nyexploatering. Stadsbyggnadskontoret har som hittills ansvaret för planeringen av stad och landskap. Denna uppsplittring av ansvar är särskilt allvarlig med tanke på den kraftsamling som krävs pga Stockholmsregionens starka tillväxt framöver.

Sammanfattning

Att expertkunskap till stöd för stadsdelsförvaltningarna inom området drift och investering i park och grönområden enligt beslutet skall finnas centralt är utmärkt. Dock är det enligt samfundets erfarenhet nödvändigt att incitament skapas så att denna expertis används som tänkt. För att den skall kunna fullgöra sin uppgift krävs både överblick och kontinuerligt engagemang i de enskilda anläggningarna.

Lika viktigt är att den strategiska kompetensen samlas på ett ställe och helst tillsammans med ovan nämnda expertkunskap. Samfundet upplever den redan i dagsläget som splittrad och i viss utsträckning marginaliserad. Någon stadsträdgårdsmästare finns inte vad vi vet längre i Stockholm. Ansvaret för det offentliga rummet måste hållas ihop för att möjliggöra:

- att hålla en hög och jämn standard och sammanhang mellan parker, torg gator och allmänna platser
- att Stockholms naturliga och historiska förutsättningar tas tillvara på bästa sätt
- att gruppen landskapsarkitekter m fl kan utveckla kompetens, styrka och kreativitet

Samfundet St Erik upplever som en stor brist i stadsplaneringen idag, särskilt som den beskrivs i "Stockholm vision 2030", att man inte tar tag i motsättningar mellan olika mål och problematiserar dessa. Tex berörs inte motsättningen mellan grönstruktur som ofta upplevs som avskiljande och önskan att skapa trygga sammanhang på tvärs i stadsbygden för gående och cyklisterna.

För att råda bot på detta är det nödvändigt att skapa förutsättningar för bästa möjliga samarbete mellan stadsplanerare, arkitekter, landskapsarkitekter, ekologisk-, näringslivs-, kulturgeografisk- och annan nödvändig kompetens. Ledande landskapsarkitekt, planarkitekt och stadsarkitekt bör finnas i ledningen av samma organisation. De måste ha stort mandat, hög kompetens och stor auktoritet för att gemensamt kunna komma fram till optimala lösningar och få gehör för dessa.

Samlad landskapsarkitektkompetens på strategisk nivå i Stockholms administration behövs för att nå:

- hög och jämn parkkvalitet i innerstad och ytterstad
- sammanhang mellan park och gaturum
- tillvaratagande av naturliga och historiska förutsättningar
- sammanhängande stadsbygd med minskade barriärer
- levande näringsliv och flexibilitet för framtida utmaningar

Hög och jämn parkkvalitet i såväl inner- som ytterstad

Stockholm har ett enastående arv av parker från olika tidsepoker. Det utgör en viktig del av Stockholms identitet. Dess upphovsmän är ofta internationellt kända och blev stilbildande för lång tid framåt. Det är viktigt att det arvet tas till vara och utvecklas. Med den kraftiga stadsutveckling vi har i sikte kommer också mycket parkmark att behöva tillkomma. Det är en stor utmaning att åstadkomma en hög och jämn kvalitet i samklang med stadsdelarnas karaktär och identitet på ett sätt som också blir långsiktigt hållbar och möjlig att underhålla i både innerstad och ytterstad.

En policy för hanteringen av det offentliga rummet måste till. Den bör innefatta såväl parker och grönområden som gator, torg och allmänna platser. När det gäller markavsnitten i den så viktiga Stockholms byggnadsordning måste efterlevnaden följas upp. Lika viktigt är det att hålla den ständigt levande i det dagliga arbetet och att på sikt utveckla den allt eftersom nya behov och frågeställningar blir aktuella.

Sammanhang mellan park och gaturum

I en uppdelad förvaltning är det ofrånkomligt att miljöavsnitt som bör behandlas som en helhet kommer att ligga inom olika förvaltningsområden. Det är naturligtvis mycket viktigt att parker, gator, torg och allmänna platser formas till ett sammanhang trots den organisatoriska uppdelningen av ansvaret på stadsdelsnämnderna. Kanske allra viktigast är detta i förstaden och i områdena mellan innerstad och förstad där förändringarna är störst. Likaså är det viktigt att parkmarken är optimalt tillgänglig. Uppdelningen av ansvaret måste överbryggas genom att den strategiska kompetensen som står för överblick och utveckling samlas till en förvaltning helst tillsammans med specialistkompetensen.

Tillvaratagande av naturliga och historiska förutsättningar

För att behålla Stockholms stora attraktivitet är det avgörande viktigt att Stockholms stora och speciella kultur-, natur- och landskapsvärden bevaras och förädlas. Viktiga kännetecknen är siluetten som följer de naturliga marknivåerna i Stockholms centrala delar, de kraftigare bebyggda höjdstreckningarna och de visuellt avgränsade utbyggnadsenklaerna som format tydliga årsringar i stadens utbyggnad. Också de radiella grönområden som sparats från bebyggelse, de så kallade gröna kilarna måste anses som mycket speciella för Stockholm.

Det är viktigt att ny stadsbygd formas utifrån dessa speciella värden. Att t ex som nu skisseras upprepa innerstadens mönster norr om Stockholms norra kommungräns dvs vid Norra station eller i Sabbatsbergsområdet är ytterst tveksamt. En gedigen landskapsanalys som bygger på studier av Stockholms karaktäristiska kännetecken skulle sannolikt ge ett annat resultat. Naturligare här vore att bygga efter principen hus i park eller institutionsområde. Det skulle kunna ge motsvarande exploateringsgrad och dessutom kanske bättre förutsättningar för t.ex. sjukvård- och forsknings- eller annan verksamhet som ju vid sidan om bostäderna också skall finnas där.

Sammanhängande stadsbygd med minskade barriärer

Att det behövs större sammanhang i stadsbygden och minskade barriärer håller de flesta med om. Det handlar om att öka säkerheten för människor. Det handlar om att motverka segregering. Det måste bli säkrare och kännas mer naturligt att röra sig på tvärs genom stadens olika stadsdelar också på annat sätt än med bil, buss eller spårvagn. Att gå till fots genom obebyggt område är för de flesta obehagligt hur upplyst det än är.

De så kallade gröna kilarna är viktiga och nödvändiga i stadsbygden både för friluftsliv och för ekologisk balans. De för Stockholm så karaktäristiska från varandra avgränsade byggnadsenklaerna i förortsområdena utgör likaså en viktig del i Stockholms identitet. Dessa värden står i konflikt med önskan om sammanhang i stadsbygden. Därför krävs det en synnerligen noggrann analys över var och hur

bebyggelse skall kunna länkas över grönområden med minsta möjliga skada för identitet och invand karaktär, gröna korridorer och friluftsliv.

Denna analys måste göras i nära samarbete mellan stadsplanerande arkitekter, landskapsarkitekter och företrädare för andra naturintressen. Olika alternativ med de praktiska konsekvenserna belysta måste kunna presenteras för politiker och allmänhet. Målsättningen måste vara att åstadkomma en sammanvägning som på ett rimligt sätt tillgodoser behoven av samband också på tvärs i stadsbygden. Den bild som samfundet har av stadsplaneutvecklingen är att trots uttalanden om behov av sammanhang för gående och cyklister på tvärs i stadsbygden så återstår det mesta att göras.

Slutord

Det är viktigt att Stockholms enastående arv av parker av yppersta kvalitet tas till vara och utvecklas. För detta är kompetensen hos gruppen landskapsarkitekter och deras möjligheter att arbeta och påverka avgörande.

Lika viktig är gruppen i stadsplanearbetet med att välja rätt strategi för det omfattande byggande som måste ske och att finna långsiktigt hållbara spelregler för stadsutvecklingen. För att åstadkomma det samarbete som behövs krävs nära samarbete mellan stadsplanerare, arkitekter, landskapsarkitekter, ekologisk-, näringslivs-, kulturgeografisk- och annan nödvändig kompetens.

Ledande landskapsarkitekt, planarkitekt och stadsarkitekt bör finnas i ledningen av samma organisation. De måste ha stort mandat, hög kompetens och stor auktoritet för att gemensamt kunna komma fram till optimala lösningar och få gehör för dessa.

Kerstin Westerlund
Ordförande Samfundet St Erik

Kopia till
Gatu-och fastighetsnämnden, Gatu-och fastighetskontoret
Stadsbyggnadsnämnden, Stadsbyggnadskontoret
Stadsdelsförvaltningar

Samfundet St Erik är en ideell förening. Gemensamt för dess medlemmar är ett genuint intresse för Stockholm. Samfundet verkar för att historiska och konstnärliga krav tillgodoses vid Stockholms omdaning och utveckling.

